11. HADİS

BİD'ATLARDAN SAKINMAK

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

« مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هٰذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ »

Hadisin Türkçesi

Âişe radıyallahu anhâ'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim bizim bu dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey kabul edilmez."[11]

Açıklamalar

Bu hadis, İslam'ın en önemli temellerinden birini teşkil eder. Kitap ve sünnet esasına dayanmayan her şey merdut, yani kabul edilemez niteliktedir. Böyle bir şey dinden sayılmaz ve batıl olarak adlandırılır.

İbadet ve tâatler de dâhil, yaptığımız her işin görünüşte bile dine, Kur'an ve sünnet esaslarına uyması gerektiği, Allah ve Resûlü'nün izin vermediği hiçbir şeyin dinden sayılmayacağı bize öğretilmiştir.

Dinde aslı olmayan bir şeyin sonradan ortaya konulması, dinimizde "bidat" diye adlandırılır. Esasen birçok ayet-i kerime ve sahih hadis, bu veciz kelâmda ifadesini bulmuştur. Dinde haddi aşıp ileri gidenlerin aşırılıkları, batıl yollara sapıp dini tahrif edenlerin bozgunculuğu din olarak kabul edilemez. Bunların her biri bidat olarak nitelenmiştir.

Daha dindar olabilmek veya öyle görünmek için Kur'an'da ve Resûl-i Ekrem'in sünnetinde bulunmayan birtakım ibadetler veya Allah'a yakın olmaya vesile sayılabilecek bazı ameller ortaya çıkartan kimse daha dindar değil, dine ilavelerde bulunan bir bidatçidir. Kendisi ve yaptığı işi asla kabul edilemez. Bunun aksine, dinde bulunup da Kur'an ve sünnete uygun olan ibadet ve amelleri yok sayan, noksanlaştıran veya değiştiren, böylece dini tahrif eden batıl ehli de bidatçidir. Onlar ve amelleri merdut olup, asla kabul edilemez.

11 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 171 (Buhârî, Sulh 5; Müslim, Akdiye 17,18. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 2)

Açıklamalar

Bidat, Kur'an ve sünnete dayalı bir temeli ve bu yönde ümmetin uygulaması bulunmayan şeydir. Burada ise dinde delili olmaksızın ortaya konulan yenilikler anlamında kullanılmaktadır.

Günümüzde yeni delil ve yeni yöntemler kullanarak, din karşıtlarına cevap vermek, İslam'ı savunmak, teknik imkânlardan yararlanarak dini tebliğ etmek gibi görevler bidat değil vaciptir. İlmî kitaplar yazmak, günün şartlarına uygun okullar ve dine hizmet binaları yapmak, haram içermeyen üretilmiş içecekler kullanmak gibi şeyler de bidat değildir.

Dinimiz, fert ve toplumun yararına olan şeyleri yasaklamamıştır. Helalleri ve haramları açıklamış, icma, kıyas ve içtihadı serbest bırakarak, Kur'an ve sünnetin naslarına aykırı olmamak şartıyla, kıyamete kadar ortaya çıkabilecek her konuya, her yeniliğe karar verme imkânı, yetki ve salahiyet âlimlerle, onlara başvuracak yöneticilere bırakmıştır.

O halde bidatlerin alanı, yani kötü karşılanan, yasaklanan ve haram olan, sahibini bazı kere iman dairesinin dışına çıkartan bidatların alanı, itikat, amel ve muamelât gibi sınırları Allah ve Resûlü tarafından çizilmiş, helal ve haramlığı belirlenmiş sahalardır. Bu hudutları aşanlar ve bunlara aykırı davrananlar bidat çıkarmış olurlar. Bu tür bidat ise merduttur, yani kesinlikle kabul edilmez.

Akait kitaplarımız, hangi inanç sapmalarının bidat ve dalâlet olduklarını delilleriyle birlikte açıklar. Fıkıh kitaplarında da bidat sayılan ibadet ve muamelât türlerine işaret edilir.

Bidat konusu, önemli bir konudur. İ'tisam denilen, Kur'an ve sünnete bağlanma konusuyla bidat hep bir arada mütalaa edilegelmiştir. Çünkü Kur'an ve sünnetin devreden çıkarılması veya ihmal edilmesi, bidatları doğurur ve onların yetişip gelişmesine zemin hazırlar. O halde bidatlara engel olabilmenin yegâne yolu, Kur'an ve sünnet kültürünü yaygınlaştırmak, bunların hayat tarzı haline gelmesine zemin hazırlamaktır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Bu hadis, İslam'ın önemli ilkelerinden birini teşkil eder. Bu temel ilke, Kur'an ve sünnete aykırı olarak sonradan ortaya çıkan her inanç, ibadet ve muamelâtın kabul edilemez oluşudur.
2. Sonradan ortaya çıkan bir takım icatlar ve ihtiyaçlar, Kur'an ve sünnete aykırı bir yönü olmadıkça, merdut olan bidatlar sınıfından sayılmaz.
3. Bidat, hasene (iyi) ve seyyie (kötü) olmak üzere ikiye ayrılır. Kur'an, sünnet, icma ve sahabe yoluna aykırı olmayanlar iyi, aksi olanlar kötü diye adlandırılır.
4. İslam âlimleri bidatları (dinde sonradan ortaya çıkan şeyleri); vacip, mendup, mubah, haram ve mekruh olmak üzere beş kısımda ele almışlardır. Savaş aletleri icadı, zamanın şartlarına uygun kuvvet hazırlamak vaciptir. Üniversiteler, enstitüler kurmak, ilmî kitaplar hazırlayıp basmak, ilmi yaymak, insanlara öğretmek, okul binaları yapmak gibi şeyler mendup ve makbuldür. Helal olan şeyleri yiyip içmek mubahtır. Haram ve mekruh ise dinimizce tayin ve tespit edilmiştir.
5. Bidatı icat eden de, onun yolunda ve izinde giden de aynı şekilde günahkârdır.